
TECHNOLOGY: A NEW, DEEPER LOOK

JANUARY 1, 2023
WINTER YARCHEI KALLAH 5783

ח' טבת תשפ"ג

TECHNOLOGY: FIRST RESPONSES

Jacob J. Schacter, "The Challenges and Blessings of the Internet: Technology from An Historical Perspective," Jewish Law Association Studies, vol. 29 [=The Impact of Technology, Science, and Knowledge] (2020): 5-20

תפילת הדרך לגולשים באינטרנט

May it be your will to connect us in peace,
 To enable us to surf in peace and to reach the site of our desire in peace.
 Connect us in peace and with little expense.
 Save us from the hand of every virus and falling on the way,
 and from all sorts of sites of garbage, licentiousness and idolatry that are wont to exist in the world of the virtual.
 Send a blessing in every act of our mouse and grant us grace and mercy in the eyes of every screen.
 Hearken unto the voice of our wallet.
 For You are one who hears prayer and supplication.
 And protect us from the wasting of time.

הי רצון מלפניך שתחברנו בשלום ותגלשנו בשלום ותגיענו לאתר הפצנו בשלום ותנתקנו בשלום ובזול. ותצילנו מכף כל וירוס ונפילה בדרך ומכל מיני אתרי זבל פריצות ועבודה זרה המתרגשים לבוא בעולם הוירטואלי. ותשלח ברכה בכל מעשה עכברנו ותתנו להן ולרחמים בעיני כל מסך. ותשמע קול ארנקנו כי שומע תפילה ותחנון אתה ומגננו מביטול זמן.

Wall Street Journal · October 26, 2022
 "Meta's Reverse Darkens Zuckerberg's Dream"

A TOOL

(1) בראשית ד: כ"ב

כּוּ וְצִלָּה נְמִיחָה יִלְדָּה
 אֶת־תּוֹבֵל לָקַן לְמִישׁ בְּלִי־חָרֶשׁ נְחָשֶׁת וּבְרָזָל וְאַחֲתַת הַתּוֹבֵל
 קָן נְעֻמָּה :

And Tzillah, she, too, bore Tuval Kayin, forger of all instruments of copper and iron. And Tuval Kayin's sister was Na'amah.

(2) רש"י שם

כּוּ (כ) טובל קן .
 טובל אומנתו של קן , טובל לשון חבלין חבל והחוקן
 אומנתו של קן לעשות כלי זין לרונאים : לפס כל
 חרם נחשת וברזל . מחדד אומנת נחשת וברזל כמו
 (איוב טז) ילפוש עיני לי . חורש אמו לשון פועל כסגול
 אלא לשון פועל כזכירי שהרי נקוד קָן קָן וישערו
 למטה . כלומר מחדד ומנחל כל כלי אומנת א נחשת וברזל

מכתב מאליהו חלק אי עמי ער-רעא (3)

ומבט זה על חכמת העצה מפורש בתורה (בראשית ד' כ"ב) "...תובל קין לטש כל חרש נחשת וברזל...". מה היינו אומרים אנחנו להמצאה הזאת בימי קדם? תחת אשר מקודם חרשו אדמתם בקנים ואבנים הצליח תובל קין לחדש להם את מעשה כלי מתכת, כמה הרבה להקל את עבודתם בצרכי פרנסתם וכו'. אבל חז"ל פירשו שהתורה ראתה בזה חורבן, שהגדיל את הקלקול והחורבן בעולם. ע"י רש"י "תובל קין תובל אומנותו של קין, תובל ל' תבלית, תיבל והתקין אומנותו של קין לעשות כלי זיין לרוצחים". ובשמות כ' פסוק כ"ב, "ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית, כי חרבך הנפת עליה ותחללה". ע"י רמב"ן "לאסור בהן נגיעת הברזל... כל כלי ברזל אשר להם פיות כורתות יקראו חרב (חרב מלשון חורבן — הכלי שישתמש בו המחריב)". אבל יתמה השואל למה נכללו כל כלי הברזל אשר תשמישם לטובה בשם חרב — המחריב? אבל פשר הדבר כאמור כי טרם יתוקן כל העולם במדותיהם ישתמשו בכל אפשריותיהם לרעה, ושם החורבן כוללם. (וע"י רש"י שם שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו, פי' דבריו, כי כל העולם נברא על דעת שישלימנו האדם, וכמש"כ אשר ברא אלקים לעשות, וכאז"ל נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, והיינו כי טרם שיכניס האדם בבריאה את חלקו, הבריאה כולה חסרה היא, ואם לא יתקנה האדם היא חורבן, וכאז"ל *) אם לא בריתי... חוקות שמים וארץ לא שמת, אם ישראל מקבלים תורת מוטב, ואם לאו כו', פי' לא שמת כלל, שנמצאו להיות חורבן מעיקרם, וחוזרים לתהו ובהו. וזהו שהברזל נברא לקצר ימיו — אם לא יתקן האדם את הבריאה בהכניסו בה את הקדושה ע"י מעשיו).

בראשית י"א: ג (4)

(ג) ויאמרו איש אלרעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם תלבנה לאבן והחמר להם לחמר:

They said one to the other, "Come, let us bake bricks and fire them in a furnace." The brick served them as stone and the tar served them as mortar

ר' דוד צבי הופמן בראשית י"א: ג (5)

הלבנה לאבן – במקום להשתמש לצורך הבניה באבנים טבעיות, כמקובל בארצו של המספר, הרי הם השתמשו בלבנים; ובמקום החומר (עין אדעה דביקה שיצבעה אדמדם) השתמשו בחמר (כינוי לזפת, שיצבעו שחור עם גון חום), השווה לעיל ו'י"ד.

הגות בפרשיות התורה פ' נח (6)

הסברים טבעיים

במפרשי התורה הקדמונים מוצאים אנו כמה הסברים טבעיים למעשה מגדל בבל, ומהם חדישים שבחדישים, המרמזים על חידושי המדע, אם בזמנם ואם במאוחר. לפי רבנו בחיי נועד המגדל לשמש מכשיר טכני למניעת מכת אש מהשמים, כמתכונת קולט הברק בזמננו. היתה זו המצאה טבעית ושכלית, מצד גדולי המדע בזמנם, שחששו, שמא יבוא אלוקים שוב במבול של אש, כשם שבא עליהם במבול של מים. הוא אומר עוד, כי הם התכוונו לעלות לשמי-רום, שאולי אין המוות שולט שם, והם יחיו על ידי כך לעולם.

רבנו יהונתן אייבשיץ בספרו תפארת יהונתן רואה במגדל כן ובסיס לכלי נשק (קרי „טיל“...), שבעזרתו יתיישב האדם על הירח וימצא שם חסות מפני פגעי טבע. בעל העמק דבר לנצי"ב אומר בעקבות הראשונים, כי דור-הפלגה רצה ליצור משטר יודני במטרה לפקוח על בני אדם ומעשיהם. המגדל נועד להיות מגדל פיקוח. „נעשה לנו שם“ היינו משגיחים ומפקחים על כל דבר. „פן נפוץ“ ואז תהיה האנושות פרוצה ובלתי מפוקחת. אולם השם רצה באושרם של בני אדם ולא נתן להנחותם כעדר. לכן בילבל לשונם „ויחדלו לבנות העיר“. סוכלה עצתם. כי אין כל ערך למגדל פיקוח אם האנשים מתפוררים לארבע רוחות השמים, ואי אפשר לשמור ולפקוח על כל צעדיהם. אברבנאל מסביר ומפרש באריכות, כי עוון בני דור הפלגה היה, מה שהחלו בפיתוח הציביליזציה, בניגוד לרצון השם שבני אדם יקימו משטר טבעוני, מבוסס על עבודת האדמה ושאר המלאכות הטבעיות. לדעתו, הציביליזציה היא אם כל חטאת: „ויבקשו לשלוח יד ולשים כל מחשבותם למצוא המלאכות בבניית עיר, שהיא כוללת המלאכות כולן, ומגדל בתוכה, כדי להתחבר שם ולעשות עצמם מדיניים, תחת היותם בני שדה, בחושבם שהתכלית המיוחדת להם הוא הקיבוץ המדיני... וחמדת אספת זקנינים, והחמם והגזל ושפיכות דמים, מה שלא היה דבר זה בהיותם בשדה“.

להלן הוא אומר, כי חטאם הכבד היה על שסטו לבנות משטר שבו יש לכל אדם ואדם רכוש פרטי בניגוד לתכלית הבריאה: „בזמן הזה היו הדברים הנמצאים אצלם אחרים לכולם בשווה, כי לא היה לאדם פרטי נחלה ולא דבר אחד פרטי לשימוש, כי הכל היה כולל ושווה לכולם, כמו הלשון“.

„כשנצטו לחידוש המלאכות בבנין עיר ומגדל הסירו עצמם מן האחזה. ונעשו הקנינים והנחלות פרטיים. ובאו לידי חילוף וייחוד, מתוך חמדתם לקחת כל אחד לעצמו דברים מיוחדים ולומר: שלי שלי ושליך שלך, עד שמפני זה נפרדו איש מאחיו“.

לדעת אברבנאל מתכוונים חז"ל להתפתחות זו באומרם „ויהי בנסעם מקדם – הסיעו עצמם מקדמונו של עולם“.

על השאלה המתעוררת, אם משטר כזה אסור ורע בעיני ה', למה לא אסרתו

A NEW LIGHT

1865 Born in Lithuania ט"ז אלול

1886 Learns in Volozhin Yeshiva

1888 Rav in Zoimel

1895 Rav in Boisk

1904 Aliya - Rav of Yafo כ"ח אייר תרס"ד

1914 Goes to Switzerland - can't return because of WWI

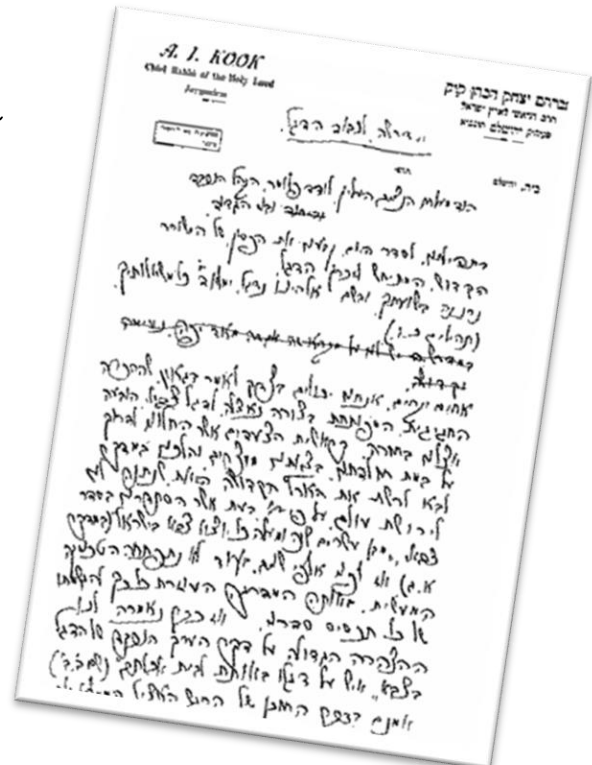
1916 Rav in London

1919 Back to Israel - Rav of Yerushalayim

1921 Chief Rabbi of Israel

1924 Founds Yeshivat Mercaz Harav

1935 Dies in Yerushalayim ג' אלול תרצ"ה

עין איה ברכות פרק ח: א (7)

א. בש"א, "שברא מאור האש", וב"ה אומרים, "בורא מאורי האש". יסוד ברכ(ו)ת מאורי האש הוא להורות שלא לבד הבריאה האורגנית וכל יצורי בראשית הטבעיים מעשי ידי ד' המה, והם ממלאים את תפקידם כפי שגזרה חכמתו הנעלה, כ"א גם כל הדברים המלאכותיים שהם ממעשי אנוש ותחבולותיו, שכל דור ודור מחדש בסתרי הטבע להוליד דברים חדשים ותולדות חדשות, כולם מעשי ד' המה, שיצר את הטבע באופן הראוי להתחבר עם שכל האדם, שגם הוא הנהו חלק אחד מחלקי המציאות, שבכוחו להשלים ולהוציא אל הפועל את השלמת המציאות הטבעית, כל דבר בזמנו הראוי. ע"כ אנו מברכים על הדבר הראשון שהוציא האדם בחכמתו, והוא אב גדול לכל ההתחדשות של כל הדברים המלאכותיים שהאדם ממציא בחכמתו, הוא יצירת האור והאש. שכבר הורו חז"ל בפרק מקום שנהגו¹ שנתן הקב"ה באדם מעין (בינה) [דוגמא] של מעלה והקיש שני (רעפים²) [אבנים] והוציא אש מביניהם. א"כ האור הוא יצירה מלאכותית מבינת האדם, ואנו מודים ומכירים שהיא מעשה ד' שיצר שכל האדם על זאת התכונה. וכל הדברים הפרטיים שבכל דור ודור הם יוצאים אל הפועל אנו צריכים להכירם למעשה ד', כצמחי השדה היוצאים כל אחד בזמנו כן צמח השכל האנושי המלאכותי יש לו זמנו הקבוע, ובמלאת ימיו שכבר ראויה היא המציאות להיות משתלמת על ידו בכללה, אז מזדמנות הסיבות שיתעורר האדם בשכלו וברצונו, להוציא כל דבר בעתו, וזאת היא מעין קדושת השבת³ שאנו מכירין

אגרות הראי"ה א: צ"א (8)

ותוכן הדבר שיש משקל מיוחד לכל רעיון ומחשבה לזמן לידתו ופעולתו, באין שום מקרה והזדמנות בלתי-מכוונת כלל. למשל אנחנו יכולים להבין, אם הי' נודע דבר תנועת הארץ לפני כמה אלפים שנה למפרע בהמון הי' המין האנושי מתירא לעמוד על רגליו, פן יפול מכח התנועה, וק"ו שהי' מתירא לבנות בנינים רמים, וזה הי' מביאו לרפיון-לב למניעת-פיתוח שאין לשער, והחשבון של כח המושך לא הי' יכול להבטיחו, אחרי ראותו בעיניו שכל דבר העומד על דבר מתנעע איננו בטוח מפילה. רק אחרי בגרות של הרגל יפה היה מקום לצאת ההכרה של תנועת הארץ, שלא תקבל האנושיות מזה אך טוב.

שמנה קבצים א: תתע"ט (9)

המוסר האנושי הולך הוא וטוב בפנימיותו, ולעומתו הולכת היא ההתפתחות המדעית ומופיעה בצורות חדשות המקילות את עול החיים. אם היו ההתגלויות הללו באות לעולם, בעת שהמוסר היה פחות מאותה המדרגה שאנו עומדים בו עכשיו, היה מקלקל את סדר החיים, עוצם העושר ומיעוט העמל. אמנם גם כעת, ביסוס המוסר הוא מונח רק בתוכיותו, בסתר המדריגה, על כן רבות הן המניעות שאינן נותנות לאדם בכללו

ליהנות מעולמו, וממילא אינו נהנה הנאה מרובה ואמיתית גם מההמצאות הרבות שמחדש אותן רוחו המעשי, ההולך ומתרחב. ורצויה היא עבודת הקודש של החכמים הרוחניים, מורי הדת, האמת והיושר העליון, מאורי האור האלהי בעולם, שהם מסגלים את האדם לחיים כאלה, שיהיה ראוי על ידם לקבל את כל הברכות הצפונות לו, מהעושר הגדול של המדע המעשי. שאין גדלו ועשרו נערך כראוי, כ"א כשיחובר לו עושר עקרי של ברכת הרוח, שמקורה היא ברכת יוצר העולמים כולם ושפעת אורו.